

Nro 1.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Juliusnak 1 ső napján 1794.
esztendőben.*

B É T S.

Múlt pénteken, estéli hét óra után végzette el bajos, de igen ditsösséges pálya futását, Austriának Nestora, és hív Mentora, hertzeg *Kaunicz Vencel Antal* arany gyapjas vitéz, a' Sz. István vitézi rendjének nagy keresztese, Cs. K. valóságos, belső, titkos, conferentialis, és Status minister, Magyar Hazánkknak is valóságos és igaz barátja, életének 84 dik esztendejében. Egész Európának ministerei között első helyet érdemlett hertzeg *Kaunitz*, nemcsak különös talentomaira, nemcsak a' Status dolgaiban való mély és széles ki terjedett esméretére, hanem azoknak szö-

rentsés, és mindenkor a' Fels. Austriai háznak boldogságával, és ditsőségével öszve kötöttet folytatására nézve is, mind ifjúságában, mind nevezetessen azon méltóságos hivatalyában, melyre néhai édes anyánk *Mária Theresia* el felejtetlen királynének által emeltetett, és a' mellyet ez a' boldogúl ki múlt nagy minister 40 esztendő-kig hiven és fegyhetetlenül viselt. Mind személy-beli, és erkölcsi szép tulajdonságai, mind a' tudományokhoz, és szép mesterségekhez, mind a' Tüdósokhoz mutatott nagy hajlandósága, mind egyéb virtusai által a' mig élt, mindenektől való tzeretetet, tiszteletet, halála után pedig örök emlékezetet szerzett ezen nagy férfiú magának. Valamint egész élete, úgy e' világból való ki múlása is igen példás vólt, és nemtsak úgy hólt meg mint valóságos filosofus, hanem egyszersmind mint igaz keresztény is, az az, tökéletes megelégedéssel, ép elmével, álhatatossággal, tsendes lelki ismérettel, 's lelkének teremtoje kezébe való buzgó 's áhétatos ajánlásával.

A' közelebb el múlt Juniusnak 24-ik napján, szült e' világra itten, a' *Widen* nevű külső városban egy szegény vargának a' felesége egyszere négy ép, egészséges, és szép ábrázatú gyermekeket, u. m. három férfi, és egy léány magzatokat. A' melly alkalmatossággal különös emberi hajlandóságokat és felebaráti tzereteket mutaták a' rendkívül való szülés által el alélt anyához és kisdedekhez, nemtsak azon külső városnak lakosai, hanem mások is, mind a' felsőbb, mind az alsóbb rangú emberek közül, és szinte ugyan vetelkedtek egymással az azokkal való jó tételben, és nemtsak eledellel, fejér öltözettel, hanem pénzel is gazdagon segítették a' szükölködő szüléket; sőt 4 nemes indúiatú polgárnék önként ajánlották magukat a' született de már meg hólt 4 kisdedeknek szoptatására, elégtelen lévén arra, a' szülésnek fájdalmai által nagyon el erőtelenített édes anya. Azon megyének lelki pásztora *Cantes Ferentz* úr, és a' bába is különös és követésre méltó hivségeket,

szorgalmatosságokat és felebaráti szereteteket mutattak ezen szegény házhoz.

Magyar Ország.

Két nevezetes történetről vettem *Sopronból*, leg közelebb tudósítást, az első örvendetes, a másik pedig szomorú. Ezt fogom leg elsőben leírni. *Jun. 26.* dikán dél után 3 óra tájban *Sopronnak* külső városában egy szegelet házba a' ménkö bé tsapott, 's azt egészen földig égette, hanem a' közben esett zápor, és vízi puska miatt a' gerjedett tűz tovább nem mehetett. Ellenben ugyan akkor, és talám azon szempillantásban *Bolfon* (*St. Wolfon*, *Sopron Szabad K.* városhoz tartozó helységben, a' Fertő partyán) a' ménkö le tsapott, és az abból támadott tűz, ki vévén a' prédikátor házát, az iskolát, a' vendég fogadót, a' kápolnát, és fürdő házat, az egész falut meg emészlette. Most már egymással vetélkednek *Sopron* városának lakosai, a' szegény kár vallottaknak fel segéllésekben, 's szekereستől küldik nékik a' kenyeret és eleséget.

A' *Sopron* Vármegyében történt második de nem szomorú, hanem igen örvendetes dolog vala, *Galanthai* hertzeg *Eszterházy Miklósnak*, Cs. K. *Komornyiknak*, *Sopron* Vármegye örökös fő Ispányjának, a' Kir. Test őrző nemes magyar sereg Opristlájtinánti rangal biró All hadnagyjának, *Jun. 24* dikén, *Kis-Martonban* azon Tek. Vármegye fő Ispánságába való pompás bé iktattatása. A' bé iktató Királyi biztos vala hertzeg *Batthyán József*, Kárdinál Presbyter, *Esztergomi* Érsék, Magyar Ország Primássa Eő Excellentziája, a' ki a' nevezett napon azon költséges hintón, mellyen néhai hertzeg *Eszterházy Antal*, mostan uralkodó Fejedelmünknek, *II dik Ferentznek* Római Császárságra lett koronáztatásakor, *Frankfurtumban* paradérozott, bé menvén a' nevezett városba, és a' hertzegi várba, nagy örömmel fogadtatott a' jelen vólt magyar uraság által. Egy órával az

után kezdődött a' fő ispánságba való bé iktatás, a' midőn Kárdinális ö Eminentiaja igen szép deák orációt mondott, mellyben oda lett menetelének okait le beszéltette a' Statusok előtt, és a' királyi diplomának el olvastatása után, mind hertzeg *Eszterházy Miklós* mint fő ispán, mind fia a' kis hertzegetske, sok vivát kiáltások közt fel emeltettek. A' Gyűlés végződése után gazdag vendégség tartatott mind a' vár szalajában, mind a' városon három tractereknél, kiknek minden vendégért 3 forintot fizetett a' hertzeg. Este teatrom vólt, és illumináció, 's szüntelen ropogtak az ágyúk. Más nap reggeli gyűlésben kellett volna az építő széknek lenni, de mivel a' hertzeg úgy akarta, és a' Statusok sem ellenzették, minden tisztek meg erősítettek eddig ditséretesen viselt hivatalyaikban. Tabla birákká fétettek hertzeg *Lichtenstein Károly*, és a' Kir. Nemes Magyar Testörző seregtől, *Véghely* kapitány, és *Vizkeleti* hadnagy urak. Dél után pompás és víg ebéd, este pedig ismét teatrom, mesterséges tűz és illumináció vólt.

Frantzia Ország.

A' *Párisi* N. Gyűlésnek múlt hólnapi végzése szerént, e' folyó hólnapnak 8 dikán innepeltették meg az örökké valóságnak tiszteletére rendeltett nemzeti nagy innep nap. Az említett napon reggeli 5 órakor dob által adattatván jel a' készületre, (mert már igen kevés harang találtatik *Párisban*, és nem is módi harang által jeit adni a' templomokba való bé menetelre) reggeli 8 órakor a' városnak mind a' 48 osztályaiban öszve gyűltenek a' férfiak, asszonyok, hajadonok és gyermekek, 's osztályonként mentenek a' Nemzeti Palotának, az úgy nevezett *Thuillerinek* kertébe. A' férfiak és gyermekek tserfa zöld ágakat, az asszonyok rózsákból kötött bokrétákat, a' hajadonok pedig illatozó virágokkal tellyes kosarakat viitnek kezikben. — A' férfiaknak semmi fegyverek nem vólt, ki vévén a' 16 - 18 elztendőös ifjakat, a'

kik mindnyájan fel vóltak fegyverkezettve, és az oszta-lyok szerént batallion karét tsináltak, 's ak-ként kisírték amazokat a' közönséges ölzve gyűl-lésnek helyére. A' nemzeti Palotának tágas ker-tébe érkezvén, az asszonyok és gyermekek egy-gyik, a' férfiak más oldalra, a' fegyveres ifjak pedig az árnyékos útakan állapodtanak meg, a' midőn bizonyossá tétetvén a' Nemz. Gyűllés a' népnek fel gyűlléséről, az a' végre készítettett am-phitheatromra ki ment, holott annak mostani Elő-ülője *Robertspiere* egy válogatott ki fejezésekkel készült órátióban a' nép eleibe terjesztette oda lett gyűlléseknek valóságos okait, és a' leg főbb valóságnak, a' természet urának mélységes tilz-teletére serkentette őket. — Beszédének végzése után, és a' nép éneklése alatt az igazságnak ke-zében tartott faklyájával meg gyújtotta az atheis-must, az az, isten valóságának tagadását ki ábrá-zoló bálványt, melynek meg égettetése után ki mutatta magát a' böltsességnek szép alkotmánya. Ismét egy szép órátiótskát mondott *Robertspie-re*, melyre harmonicus énekléssel és öröm kial-tással felelt az ott állott áhétatos sokaság. En-nek is vége lévén, a' szövetség mezejére, az úgy nevezett *Márs* mezejére, holott hajdan a' régi Gallierek, az akkori századoknak szokások sze-rént, közönséges gyűlléseiket tartották, indúlta-nak ki, 's oda érkezvén, ismét két sorba állot-tanak, a' férfiak és gyermekek égyik, az asszo-nyok és hajadonok másik oldalra. Itten is batalion quarét formáltak a' fel fegyverkezett ifjak, a' nemzeti Gyűllés pedig fel ment azon dombotská-ra, a' melly ennekelötte esztendővel, a' midőn t. i. a' leg újjabb constitutióra meg eskütt a' Fran-tzia nemzet, mesterségesen készítettett vala. Mi-nekutánna mindenek el készültének vólna, ének-léshez kezdett a' nép, és szép múzsikával egye-les hymnusokat mondott a' Teremtőnek ditsireté-re. A' dombon állott vének és ifjak, egygy ezen alkalmatosságra készítettett strófát éneklettenek el, azután fel szóval esküttek arra meg, hogy vala-meddig a' Fr. respUBLICÁnak ellenségei el nem tö-

röltetnek, le nem fogják kezeikből tenni fegyvereiket. Az ott lévő anyák és hajadonok dúdolták el a' második strófát, 's ezek is esküvéssel kötelezték magokat arra, hogy ők egyedül olyatén férfiakhoz fognak feleségül menni, a' kik fegyvereikkel szolgáltak hazájoknak. A' harmadik és utolsó strófát a' domb körül állott sokaság éneklette el, a' midőn a' hajadonok az ég felé hányták a' kosaraikban lévő illatozó virágokat, az ifjak fegyvereiket hüvelyekből ki vonván, újra esküvést tettek hazájoknak győzödelmes védelmezésére, az ezen örvendező vének pedig az ifjaknak fejeikre tévén kezeiket, atyai áldást mondottnak reájok. Ez az egész innepi szentelés ágyúknak kemény harsogásával, atyafiságos egymás ölelgetésekkel, és ezen igéknek *Élylyen a' Frantzia respublica!* fel kiáltásával végeztetett el.

Néhány felső Britanniából *Jerseyba*, N. Britanniának, a' Britanniai tengerbe fekvő szigetébe szerentséssen által költözött Frantziák azt beszéllették, hogy a' K. Britanniai sanscoulottok, az az, nadrágtalanok le akarván nyakaikról rázni a' *St. Brixi* 60 esztendőös öreg püspököt, e' kető közt választást engedtek nékie, t. i. vagy házasodjon meg, vagy pedig takarodjon ki püspökségéből. Melly erőszakos dolgon annyira fel háborodtanak *St. Briouxnek* lakosai, hogy leg ottan meg égettek a' piatzon állott szent gvillotinét, 's ki üzték magok közzül a' revolutionalis tisztetket. Ezen zenebonának le tsendesítésére, küldettek ugyan *St. Maló*ból egynéhány regementek, de a' mellyeket *St. Briouxnek* lakosai kapuikon bé nem botsátottanak, azt adván okául, hogy ők magok is elegendők honnyoknak óltalmazására. Sőt a' mint a' hir foly, olly messze mentenek a' Fr. Constitutiónak gyűlölésében, hogy már most semmi parantsolatainak nem engedelmeskednek a' N. Gyűlésnek. Ha ez úgy vólna, örvendhetnének a' Royalisták egy olly ki kötő helyre tévén magoknak szert, melly *St. Malótól* 10 vagy 12 tengeri mélföldnre vagyon. Néhány közönséges levelek

azt írják, hogy a' Rojalisták ismét 40 ezer főre szaporodtanak, *Nantes* városát el foglalták, és hogy nem sokára egész Normanniát hatalmok alá fogják vetni.

Nagy Britannia.

A' múlt fél esztendőben költ *Kurirnak* utolsó darabjában, a' 777 dik lapon ellene mondottunk azon közönséges hirnek, melly szerént *Howe* Anglus Admirál diadalmat venni mondatott a' *Bresti* Fr. flottán. Akkori állatásunkat most sem húzzuk vissza, sőt azt mondjuk, hogy még akkor, t. i. *Májusnak* 28 dik napján, nemhogy győzött volna az Angliai flotta, de még csak meg sem ütközött a' *Bresti* flottával. Hanem, a' miképen az előttünk lévő, magában *Londonban*, *Juniusnak* 11-dik napján költ udvari különös újság (*Supplement Extraordinaire du Courir de Londres du Mercredi 11 Juin 1794*) világosan beszéli, múlt *Juniusnak* első napján ütközött meg *Howe* Admirál a' *Bresti* Frantzia flottával, és nemcsak diadalmat vett azon, hanem a' mi több, hét linea hajót el is nyert attól. Az említett *Londoni* udvari újság levélnek értelme szerént, *Jun.* első napján az Angliai 25 linea hajóból állott flotta tsata rendbe álván, szembe szállott a' 33 linea hajóból, és egynéhány fregattákból állott *Bresti* flottával, 's vele öszve is kapott. Eleinte igen keményen viselték magokat a' Frantziák, és egynéhány órákig kétséges vólt, mellyik résznek kedvezénd inkább a' szerentsé. Hanem, minekutánna a' közép ponton kezdődött volna a' tsata, a' Fr. Admirálnak hajóia mingyárt hátrálni kezdett, mellyet több hajók is követtének az avantgardéból — 10 -- 12 hajók úgy öszve rontattak a' Brittusok tüze által, hogy azok tellyességgel el nem szaladhattak, eggy hajók még a' tsata alatt el süllyedt. Egynéhány Anglus hajóknak árbatz fái és kötelei öszve lövöldöztettek. Az el nyeretett Fr. hajók ezek vóltanak 1. *Le Juste* 80 ágyús. 2. *Le Sanspareil* 80 ágyús. 3. *L' Amerique* 74 a. 4. *L' Achille* 74 a. 5. *Le Lorthumberland* 74 a. 6. *L' Ina*

petueux 74 a. 7. *Le Vengeur* 74 ágyús, és így mind öszve 530 darabra ment a' *Bresti* flottatói elnyerettett ágyúknak a' száma, mellyek, a' mint könnyen képzeini lehet, nem közönséges calibre-rű ágyúk voltak. — Az el hüllött, és sebbe esett Brittusoknak számát az Admiraltáshoz küldött levelében szorossan meg határozni nem tudta *Howe* Admirál, azt mindazáltal előre meg írta, hogy *Graves* Admirál karja meg vagyon sebesítettve, *Boyer* és *Pasley* két *Contre-Admirál*oknak pedig, egy egy lábokat, el horta az ágyú golyóbis. Allig lehet képzeini, melly nagy örömet szerzett légyen *Londonban* ez a' hír. — Azon este a' játék néző helybe menvén a' király, nagy kéz tapsolással fogattatott a' jelen lévők által, a' kik, hangos szóval így éneklettenek: *God save the King*, az az: *éltesse az Isten a' királyt.*

A' *Bastiában* vólt Fr. kormányozó *Gentili* és *Hood* Anglus Admirál közt készítettett capitulációnak ezek vóltak nevezetesebb tikkelyei: —

1. Hogy az ottan vólt Fr. őrizet, és az ahoz tartozók, minden hadi betsülettel mennyenek onnan ki. —
2. Rakják le ottan fegyvereiket, a' hól hajókra fognak ülni, hogy *Tulónba* mehessenek.
3. A' *constitutionalis* előjárók, 's minden *Frantzia* szolgálatban lévők részeseüljenek a' capitulációban. —
4. *Bastia* mind két nemü lakosainak szabad legyen minden vagyonaikkal ha akarnak onnan ki költözni, 's oda menni, a' hová nékiek tettzeni fog. —
5. A' Fr. pénz és papiros előbbi folyamattyokban meg maradjanak, úgy mindazáltal, hogy senki sem fog kérszeríteni azoknak el vételére. —
6. A' míg ó *Britanniai* Felsége más rendeléseket tejénd, minden birtokos maradjon, keresett 's vett jószágának birtokában. —
7. Sem égyik, sem másik részről vissza ne kívántassanak a' desertorok. —
8. Az el fogattatott *Frantziáknak* szabadtságokban álljon, vagy *Bastiában* maradni, vagy hazájokba vissza menni, esküvéssel kötelezvén magokat arra, hogy ők az egész háborúban nem fognak az Anglusok ellen fegyverekkel szolgálni.

Juniusnak 9-ik napján ismét jelentést tett a' rendeltetett titkos commissió a' Parlamentomnak a' reá bízott dologról, t. i. a' *Londoni* titkos társaságoktól el vétetett papirosoknak valóságos foglalattyaírói, mellyekből világosan ki tetszik, hogy ha az isteni gondviselés ki nem nyilatkozta volna ezt a' complóttot, Angliában is láb-
ra kapott volna a' Frantzia anarchia, avagy függetlenség. Nyilván láthatni ezen papirosokból, hogy néhai XVI *Lajos* Fr. királynak fogságba lett vétetése, 's a' Frantziáknak Belgyiomba lett bé ütések után el végezték a' *Londoni* Jacobinusi indulatú lakosok, kik közt nagy tekintetű és méltóságú személyek vóltanak, a' Britanniai mostani constitutióinak el töröltetését. Minden titkos társaságok közt leg nevezetesebb vólt az 1792 ik esztendőben fel állott *Londoni* correspondens társaság, a' melly mingyárt akkor, t. i. *Novemberben*, deputátusokat küldött a' *Párisi Conventhez*, 's magát azzal szorossan öfzve kaptsoita, és bátor a' Fr. Jacobinusokkal való levelezéseknek véget vetett légyen is a' támadott háború: mindazáltal még sem szüntek meg ezek a' hazának titkos ellenségei annak veszedelmére dolgozni. — Minden titkos gyűléseikben el vólt végeztetve Frantzia Ország példájának követése. Ezeknek szüleménye vala az *Edinburgi Convent*, melly *Octob.* 29 dikén 1793 dikban tartotta leg első közönséges gyűlését. Az Angliából oda küldetett deputátusok *Margarot*, *Gerald*, *Sinclair* és *York* vóltanak, Hyberniából pedig *Rowan Hamilton*, és *Butler Simon* küldettek oda, kik közül néhányan *Botany Bayba* küldettek számkivetésbe, mások pedig futások által mentették meg magokat a' bírói kezeiktől. *Britanniai Conventiúnak* nevezték gyülekezeteiket, és sok aprólékos dolgokban nyomdokait követték a' *Párisi Conventnek*, sőt valósággal azt végzették el, hogy magokat ellene szeggezzék a' Parlamentomnak, 's törvény adói legyennek a' nemzetnek. — Ennek el olzlattatása után nemhogy meg szüntek volna, hanem még inkább dolgoztak az Angliai titkos társaságok, és egy

olly constitutiót készítettek, melly egészen meg egyez a' Frantzia constitutióval, és már egyéb nem vólt azon napnak meg határozásánál, a' mellyen egymáshoz küldendő követeik által abban közönségessen meg égyeztenek vólna, a' mellyből támadandó tűz igen könnyen el borithatta vólna N. Britanniát. Gonosz fel tételeknek hathatós elközlésére sok féle fegyvert készítettek, magokat abban titkon gyakorlották, a' Britanniai hadi seregekhez titkos apostolokat küldvén, pénzel akarták azokat meg vesztegetni, a' király és a' haza hűségétől el vonni, és a' parlamentom reformációjának szine alatt, a' Britanniai monarchiát le rontani, öszve zavarni, 's örökre meg fosztani a' királyt, és a' királyi familiát az Angliai koronától s. a. t. El foglaltatott papirosaik közt következő értelmű billét is találtatott: *Hazánkfiak! azt mondják a' Statusbeli tisztviselők, hogy földötökre akarnak a' Frantziák kiszállani; de a' semmi közönséges hivatal nem viselők (az antiministerialis rész) azt mondják tinektek, hogy nem azok, hanem a' Hasszusok, és Hannoveránusok fognak reátok rontani. Mind a' két esetre nézve hasznatokra lesznek a' fegyverek — legyetek egymás közt égyyesek — nyúllyatok a' fegyverhez, tanúllyátok azt hasznatokra fordítani. s. a. t.*

* * *

Mivel sok újság olvasók akkor szoktak felserkenni, és az elő-fizetésről gondolkozni, midőn már a' fél esztendő el múlik: ahozképest, hogy újság nélkül ne maradjanak eddig vólt érdemes Olvasóim, mind most, mind a' jövő postán fogok nékiek újság leveleimmel kedveskedni. De az után égyedül azoknak, a' kik már eddig jelentették magokat, 's fogják ez után is jelenteni, és a' kikről bizonyosan tudom, hogy meg szűnés uélkül kívánnák újság leveleimet olvasni.

D. D. S.